

Mise Brexit dokončena: Jaká jsou nová pravidla vztahu mezi EU a UK?

Tereza Hrtúsová, Radek Novák
Ekonomické a strategické analýzy

ČESKÁ
spořitelna

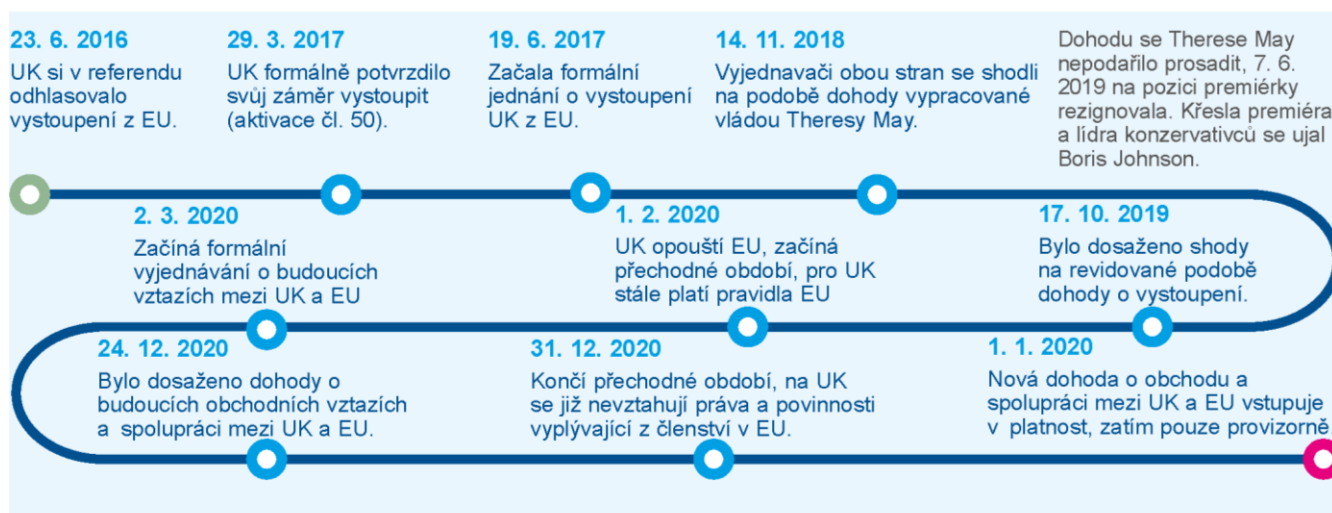
@Research_sporka

Spojené království do nového roku vkročilo bez účasti na celní unii a jednotném trhu EU. Dohoda, kterou se podařilo dojednat, usiluje o co nejmenší dopad rozluky a vytváří zónu volného obchodu, která jde nad rámec obchodu dle podmínek Světové obchodní organizace. Přesto však došlo k významným změnám. Přinášíme přehled těch nejzásadnějších včetně dopadu na ekonomiku ČR.

Tak šel čas s brexitem

Štědrý den roku 2020 se do dějin evropské integrace zapíše jako datum, kdy se Evropské unii a Spojenému království podařilo po více než 4 letech od výsledku referenda shodnout na znění nové dohody o vzájemném obchodu a spolupráci. Dohoda vstoupila v platnost 1. ledna 2021, zatím však pouze v prozatímním režimu. Svůj souhlas jí musí udělit ještě Evropský parlament, který by tak měl učinit na plenárním zasedání, které proběhne v únoru. Posledním krokem pak bude rozhodnutí Rady EU. Národní parlamenty nakonec o dohodě hlasovat nebudou.

Brexit timeline

Zdroj: Ekonomické a strategické analýzy ČS, Evropská komise

Co bylo dohodnuto?

Spojené království od 1. ledna 2021 již nadále není členem celní unie ani jednotného trhu EU. Přišlo o všechna práva a povinnosti vyplývající z členství v EU a nebudou se na něj již vztahovat mezinárodní dohody uzavřené Uníí. Nově dosažená a platná dohoda mezi EU a UK se snaží, aby dopady rozluky byly co nejmenší, přesto však od počátku roku došlo k velkým změnám. **Volný pohyb osob, zboží, služeb a kapitálu byl ukončen. UK je nyní samostatným trhem, s odlišnými právními a regulačními pravidly a řadou překážek nejen v rámci obchodu se zbožím a službami.**

Prozatímně platná dohoda o obchodu a spolupráci sice neodpovídá dosavadní úrovni vzájemných vztahů a spolupráce, je však dobrým základem pro budoucí podobu vztahu mezi UK a EU.

Dohoda se na žádost UK nevztahuje na spolupráci v oblasti zahraniční politiky, vnější bezpečnosti a obrany. Další oblastí, kterou dohoda nepokrývá, jsou rozhodnutí týkající se rovnocennosti v oblasti finančních služeb.

Součástí dohody jsou celkem 4 pilíře:

1. bezprecedentní dohoda o volném obchodu;
2. ambiciózní spolupráce v hospodářských, sociálních, environmentálních a rybolovných otázkách;
3. úzké partnerství pro bezpečnost občanů;
4. zastřešující správní rámec.

I. pilíř: Volný, spravedlivý a udržitelný obchod

Dohoda mezi EU a UK sice nezajišťuje tak plynulé obchodní vztahy jako kdyby bylo UK členem celní unie a jednotného trhu EU, nicméně vytváří zónu volného obchodu, která ve srovnání s obchodováním podle podmínek Světové obchodní organizace přinese oběma stranám značné výhody.

Státní podpora: Dohoda zavazuje obě strany k dodržování společných vysokých standardů, které zajistí ochranu v oblasti pracovních a sociálních norem, životního prostředí, boje proti změně klimatu, včetně stanovení ceny uhlíku, a daňové transparentnosti. Součástí jsou také zásady týkající se státní podpory, které mají zabránit tomu, aby některá ze stran poskytovala nespravedlivé subvence narušující obchod.

Vymáhání práva a řešení sporů: Normy a zásady jsou spojeny s vnitrostátními mechanismy vymáhání práva a řešení sporů, aby podniky z EU a Spojeného království soutěžily za rovných podmínek. Strany mají právo přijmout jednostranná opatření na ochranu svých ekonomik před nekalou konkurencí druhé strany.

Cla a kvóty: Dohoda mezi EU a UK jde nad rámec nedávných dohod EU o volném obchodu s jinými třetími zeměmi (např. s Kanadou nebo Japonskem), a stanoví nulové celní sazby a nulové kvóty na veškeré zboží. Bez dohody by vývoz některých masných nebo mléčných výrobků (oběma směry) podle sazeb WTO podléhal cům vyšším než 40 %, u konzervovaných ryb pak 25 %. Na vývoz automobilů by dopadla sazba 10 %.

Pravidla původu: Aby podniky mohly tyto výjimečné obchodní preference využívat, musí prokázat, že jejich výrobky splňují všechny nezbytné požadavky „pravidel původu“. Tím se zajistí, že z obchodních preferencí stanovených v dohodě budou mít prospěch subjekty z EU a UK, a nikoli třetí země, a zabrání se obcházení předpisů.

Celní postupy: Dle dohody obou stran budou zjednodušeny; např. bude platit vzájemné uznávání programů pro důvěryhodné obchodníky („oprávněné hospodářské subjekty“). Jelikož se však UK rozhodlo celní unii opustit, budou se na veškeré obchodované zboží vztahovat kontroly.

Technické překážky obchodu: Dohoda zabrání zbytečným překážkám obchodu například tím, že umožňuje vlastní prohlášení o souladu s právními předpisy u výrobků představujících nízké riziko a stanoví zjednodušení pro další konkrétní výrobky společného zájmu (výrobky automobilového průmyslu, víno, ekologické produkty, léčiva a chemické látky). Veškeré zboží z UK vstupující do EU však bude muset splňovat přísné regulační normy EU, včetně norem v oblasti bezpečnosti potravin a v oblasti bezpečnosti výrobků.

Obchod se službami: EU a UK se dohodly na míře otevřenosti, která přesahuje ustanovení Všeobecné dohody WTO o obchodu službami (GATS), ale odráží fakt, že UK již nebude moci využívat volného pohybu služeb v celé EU.

Služební cesty, vysílání pracovníků: Byla přijata ujednání, jež usnadňují krátkodobé služební cesty a dočasné vyslání vysoce kvalifikovaných zaměstnanců.

Vzájemné uznávání: Poskytovatelé služeb z UK budou muset dodržovat pravidla hostitelské země v každém členském státě EU a nebudou již moci využívat zásadu země původu, vzájemné uznávání (např. odborných kvalifikací) ani práva související s pasem pro finanční služby. Poskytovatelé služeb a investoři z UK se také mohou v EU usadit, aby mohli nabízet služby na celém jednotném trhu.

Odvětví, která jsou z dohody o službách vyloučena: Veřejné služby, služby obecného zájmu, některé dopravní služby a audiovizuální služby na ochranu kulturní rozmanitosti.

II. Doprava, energie, rybolov, sociální zabezpečení

Mohlo by se zdát, že tato část dohody nahrazuje výhody členství v EU v oblastech společného zájmu. Ve skutečnosti ale jen slouží k obnovení vazeb, které by po odchodu UK z EU byly přerušeny.

Doprava: Dohoda zajišťuje nepřerušené letecké, silniční a námořní propojení a rovněž má zabezpečit rovné podmínky hospodářské soutěže dopravců z EU i Spojeného království.

Letecká doprava: Britské letecké společnosti už nebudou považovány za dopravce EU, nebudou tedy moci létat v rámci Unie. Dopravci z EU a z Velké Británie a Severního Irsku ale budou moci zajišťovat neomezenou přepravu cestujících a nákladu mezi místy v EU a ve Spojeném království.

Silniční doprava: Dopravci z EU a UK budou moci přepravovat náklad na jakékoli místo na území druhé strany a z tohoto místa, budou-li splňovat dohodnuté normy bezpečnosti a pracovních podmínek. Na území druhé strany budou rovněž moci provést dvě další operace, aby nemuseli absolvovat zpáteční cestu bez nákladu.

Energetika a změna klimatu: Dohoda i nadále umožní toky energií mezi EU a Spojeným královstvím, a to na základě nových obchodních ujednání o propojovacích vedeních. Stanovuje se také ambiciózní rámec spolupráce v oblasti obnovitelné energie a boje proti změně klimatu. Zvláštní dohoda upraví spolupráci v oblasti bezpečného a mírového využití jaderné energie.

Rybolov: Podle dohody budou mít rybářské lodě EU po přechodné období 5,5 let i nadále přístup do vod Spojeného království za současných podmínek s tím, že kvóty EU ve vodách UK se budou v průběhu času postupně snižovat.

Programy EU: Spojené království se bude i nadále účastnit programů EU v oblasti výzkumu, inovací (Horizont Evropa, program Euratomu pro výzkum a odbornou přípravu a Zkušební zařízení pro jadernou syntézu) a vesmíru (Copernicus, služby EU v oblasti pozorování a sledování vesmíru). Podmínkou je, že Spojené království zaplatí finanční příspěvek do rozpočtu EU. Naopak studentské výměny v rámci programu Erasmus pro Británii končí (má jej nahradit nový „Turingův program“). Češi, kteří budou chtít studovat v UK, budou muset získat studentské vízum.

Sociální zabezpečení: Cílem je uznávat nároky občanů EU a Spojeného království při práci či pobývání v UK resp. EU v případě široké škály dávek (mj. starobní důchody, zdravotní péče, předdůchodové dávky, mateřské/otcovské dávky, dávky související s pracovními úrazy).

III. Bezpečnost občanů: Spolupráce v oblasti prosazování práva a justiční spolupráce v trestních věcech

Třetí pilíř si klade za cíl zajišťovat bezpečnost a ochranu občanů EU a Spojeného království před přeshraniční trestnou činností a terorismem. Obě strany se zavázaly i nadále chránit základní lidská práva a svobody stejně jako udržovat vysokou úroveň ochrany údajů. Na druhou stranu Spojené království již nebude mít přístup do bezpečnostních citlivých databází EU. Dohoda ovšem obsahuje opatření pro včasnou vzájemnou výměnu údajů o cestujících v letecké dopravě, informací z rejstříku trestů, jakož i údajů o DNA, otiscích prstů a registraci vozidel. Dohoda rovněž umožní spolupráci mezi Europolem a Eurojustem, a to například prostřednictvím rychlého předávání pachatelů trestných činů. Obě strany také budou spolupracovat v boji proti praní špinavých peněz a financování terorismu.

IV. Trvalá spolupráce: Jak bude dohoda prováděna

Tato kapitola dohody je o správě, tedy o tom, jak bude dohoda prováděna a prosazována. Na to bude dohlížet tzv. Rada partnerství, jež se bude skládat ze zástupců EU a UK a zasedat v různých složeních v závislosti na řešené problematice. Rada bude mít pravomoc po vzájemné dohodě přijímat závazná rozhodnutí. Nepodaří-li se pro některý spor nalézt řešení, bude možné zřídit nezávislý rozhodčí soud, který záležitost urovná prostřednictvím závazného rozhodnutí. Obě strany mají také k dispozici donucovací a ochranné mechanismy, jako například možnost omezit přístup na trh, zavést cla nebo kvóty v daném odvětví, odvetná opatření (a to i v jiných hospodářských odvětvích než se týká spor). Podstatné porušení závazků pak může vést k pozastavení či ukončení celé dohody nebo její části.

Změny v oblasti platebních služeb v České spořitelně

Do konce roku působilo Spojené království v rámci platebních režimů SEPA bez jakékoliv změny. Od 1. ledna se však budou oba typy těchto transakcí řídit pravidly, která platí pro bankovní převody mezi státy mimo Evropský hospodářský prostor.

Co se týče poplatků za platební služby, v České spořitelně proběhly úpravy platebního styku do Velké Británie, Severního Irsku a na ostrovy Jersey, Guernsey a Ostrov Man následujícím způsobem:

- Po brexitu se na **přeshraniční platby** do Velké Británie a z ní již nebude vztahovat regulace podle dokumentu č. 924/2009. Na jejím základě měly banky povinnost účtovat klientům stejný poplatek za platby v eurech do Velké Británie jako za platbu v rámci České republiky. **Například Česká spořitelna však zachová stávající ceny za SEPA platby.**
- **Platební příkazy** budou klienti České spořitelny nově moci zadat s dispozicí OUR (všechny výlohy nad zadanou částku převodu bude hradit plátec) a BEN (všechny výlohy se budou srážet z částky převodu, včetně poplatků banky příjemce).
- **V rámci SEPA plateb** zůstane rychlost zpracování odchozích plateb i rychlost připsování příchozích plateb stejná.
- Ostatní platby v eurech se budou zasílat v souladu s aktuálním ceníkem a dle platných lhůt pro provádění platebního styku.

Spojené království je pro ČR významným obchodním partnerem

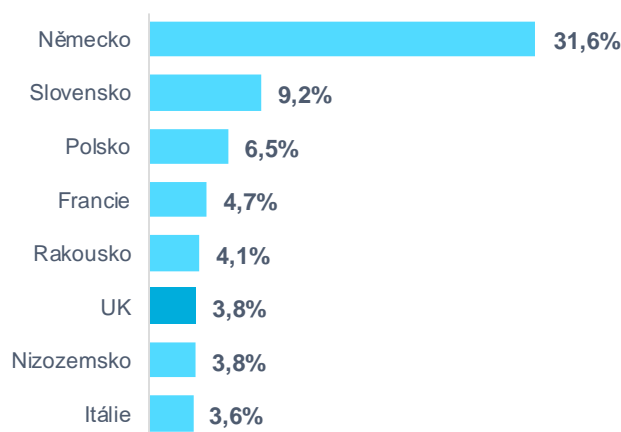
UK je náš šestý vývozní trh

Spojené království bylo ještě v roce 2018 pátým největším naším vývozním trhem. V roce 2019 jej předstihlo Rakousko a šesté místo si UK drželo i v roce 2020 (data za leden až listopad). V loňském roce tak do Spojeného království mířilo 3,8 % českého vývozu.

Vývoz z České republiky na ostrovy dosáhl svého vrcholu v roce 2016, tedy ve stejné době, kdy si Britové odhlasovali vystoupení z EU. Od té doby je každoroční hodnota exportovaného zboží nižší. Od ledna do listopadu roku 2020 se z ČR do UK vyvezlo zboží za 124 mld. Kč, což ve srovnání s prvními jedenácti měsíci roku 2019 znamená pokles o 14,5 %. Celkový vývoz z ČR se za stejné období snížil o 6,2 %.

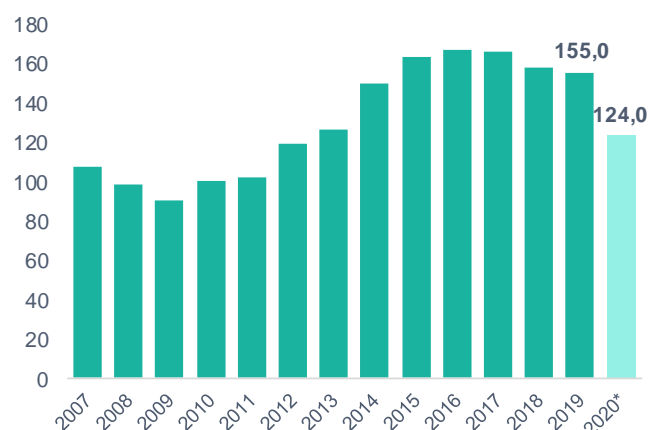
Nejvíce se na českém vývozu na Britské ostrovy podílejí silniční vozidla. Od ledna do listopadu minulého roku se do UK dovezla z ČR auta a díly za 37 mld. Kč, tedy 30 % celkového exportu ČR do Spojeného království. Dalšími významnými kategoriemi byly kancelářské stroje a zařízení ke zpracování dat, telekomunikační zařízení a elektrické přístroje.

Největší vývozní trhy České republiky

Zdroj: ČSÚ; podíl na celkovém vývozu za leden-listopad 2020

Vývoz z ČR do Spojeného království (v mld. Kč)

Zdroj: ČSÚ, zahraniční obchod se zbožím (národní pojetí), *leden-listopad

Vývoz zboží z ČR do UK dle kategorie (v mld. Kč)**Dopad brexitu na českou ekonomiku: Desetiny HDP**

Už dříve jsme vydali analýzu, podle které by tvrdý brexit znamenal pro českou ekonomiku o zhruba 1 procentní bod nižší růst HDP a pokles zaměstnanosti o cca 40 tisíc lidí. Díky dohodě bude ale celkový dopad odchodu UK z EU na české hospodářství jen v řádu desetin procent do HDP a na trhu práce se projeví v poklesu zhruba o 10 tisíc pracovních míst. A to v době, kdy i přes koronakrizi v ČR zůstává počet volných pracovních míst vyšší než počet uchazečů o zaměstnání.

Brexitem také vypadlo z evropského rozpočtu zhruba 13 mld. eur ročně, což odpovídalo 8 % celkového rozpočtu EU. Sedmiletý rozpočet na léta 2021-2027 tak měl být původně o to úspěšnější, vše ale přebila covidová krize a evropská reakce na ní.

Tereza Hrtúsová, Radek Novák

Ekonomické a strategické analýzy
EU Office / Knowledge Centre